

**TRIBUNAL TIL UNDERSØGELSE AF
DANMARKS DELTAGELSE I
KRIGENE I IRAK OG AFGHANISTAN**

JANUAR 2016

PROJEKTBEKRIVELSE

Baggrund:

Irak/Afghanistan-kommissionen var nedsat af den tidligere regering for at undersøge grundlaget for den danske deltagelse i Irak-krigen og den danske politik i forhold til tilfangetagelser i både Irak og Afghanistan.

Regeringens begrundelse for nedlæggelsen af kommissionen var dels en kritik af den tidligere regering for at dels at være ude i et politiserende ærinde ved at gøre politik til jura og dels at kommissionen ikke ville frembringe ny viden, da de folkeretslige aspekter af beslutningsgrundlaget for Dansk krigsdeltagelse allerede har været belyst i den danske medieoffentlighed og i øvrigt var klart da folketingsbeslutningen blev taget.

Nedlæggelsen har imidlertid medført omfattende protester også fra mange andre end de sædvanlige kritikere af dansk krigspolitik. Det drejer sig, ud over medlemmer af kommissionen selv, om en lang række andre eksperter, professorer, jurister, soldaternes fagforeninger og pårørende, journalister, redaktører og politikere - også uden for den "røde blok".

Det synes os, i den forbindelse, som om, Danmarks ledende ministre jonglerede og stadig jonglerer med både optakt og efterspil på Irakkrigen. Med nedlæggelsen af kommissionen har man forhindret en reel efterforskning og dermed både svigtet et frihedsfremmende og demokratisk princip om gennemsigtighed i regeringsforvaltningen og skabt endnu flere tvivl og usikkerhed om beslutningsgrundlaget i befolkningen og blandt beslutningstagerne, helt ind i den nuværende regerings egne rækker. Spørgsmålet om ansvarsfordelingen mellem danske politikere og det danske forsvar er også underbelyst, hvis man skal dømme ud fra udtalelser af tidligere udsendte soldater, deres fagforeninger og nogle af forswarets talspersoner.

Der efterspørges fra flere sider en uafhængig tilbundsående og samlet undersøgelse af den danske deltagelse i krigen. Derfor mener vi, at et bredt folkeligt initiativ, der søger at samle op og fortsætte, hvor kommissionen blev forhindret i at gøre sit arbejde færdigt, vil have let ved at argumentere for sin relevans og sit grundlag.

Vi er overbevist om, at et bredt folkeligt initiativ er en nødvendig og fremadrettet mulighed oven på de mange protester. Et initiativ der sætter sig som mål, at undersøge 1) om Danmarks deltagelse i krigen i Irak var lovlig i national og international sammenhæng, 2) om der blev begået ulovligheder i henhold til internationale konventioner og "rules of engagement" i forhold til krigsfanger (og civile) og, i fald dette er tilfældet 3) om nogen kan drages til ansvar for ulovlighederne.

Selv om vi er bevidste om at initiativet ikke vil have nogen form for retslig kompetence, ønsker vi på baggrund af Nürnbergtribunalets principper, FN's charter & pagt, Genevekonventionen og Danmarks Riges grundlov at etablere et tribunal til uvildig, systematisk og grundig undersøgelse af baggrunden for Danmarks deltagelse i Irakkrigen og spørgsmålet om fangetilbageholdelser i Irak og Afghanistan. Selvom der kan rejses spørgsmål om grundlaget for Afghanistan-krigen i sammenhæng med terrorangrebet 11.9.2001 i USA, har vi valgt ikke at inddrage dette i undersøgelsen.

Tribunalet er ikke en krigsforbryderdomstol, hverken i dansk eller international kontekst. Det er heller ikke en *folkelig* krigsforbryderdomstol, og har ingen dømmende funktioner. Tribunalen arbejder udelukkende på at undersøge og redegøre for om brud på international og national lovgivning & konventioner har fundet sted. Det er efterfølgende op til andre aktører, på baggrund af dette, eventuelt at rejse sager ved nationale og internationale domstole. Et retsligt efterspil er således uden for tribunalens arbejdsområde.

Tribunalet skal arbejde partipolitisk neutralt, uvildigt, evidensbaseret og sagligt. Det skal basere sig både på hjemlige vidner og allerede offentliggjort materialer såvel som materiale, som ikke har været brugt og offentliggjort tidligere. I den forbindelse er det vigtigt at huske, at dele af det materiale tribunalet ønsker have frem i lyset, stadig er klassificeret. Derfor må der også søges til udlandet for at få materiale og vidner frem. Der er gennemført undersøgelser i andre lande, som man kan bringe ind, lige som man eventuelt vil kunne føre vidner fra både Irak og Afghanistan.

Tribunalets kommissorium:

Kommissionsundersøgelsen af den danske krigsdeltagelse i Irak og Afghanistan skulle undersøge baggrunden for den danske beslutning om at deltage i krigen i Irak, redegøre for hvad danske myndigheder har foretaget sig i forbindelse med tilbageholdelse af personer under krigen i Irak og Afghanistan og foretage en vurdering af om der er grundlag for at det offentlige søger nogen draget til ansvar. Tribunalet arbejder i forlængelse af dette og spørger:

1) Har den danske regering indledt en ulovlig angrebskrig i forhold til international og national lovgivning?

Tribunalet skal undersøge hvilke oplysninger der lå til grund for regeringens beslutning om at deltage i krigen. Gav regeringen folketinget de rigtige oplysninger om dette og var beslutningen i overensstemmelse FN konventioner og Grundloven. Hvis den forudgående analyse og grundlag viser sig mangelfuldt og FN's konventioner og Den danske Grundlov ikke er overholdt og regeringen gav urigtige oplysninger om dette til folketinget, så var dansk krigsdeltagelse i Irakkrigen en ulovlig angrebskrig.

2) Har den danske regering overtrådt krigens love i Irak og Afghanistan?

Tribunalet skal undersøge om danske soldater alene, eller sammen med andre landes soldater, har overtrådt folkeretslige forpligtelser, krigens love, i krigen i Irak og Afghanistan, eller overværet at andre udførte "umenneskelige handlinger" undervejs. Og om regeringen var vidende om dette og gav urigtige oplysninger til folketing og befolkning.

3) Er der ministre, embedsfolk, officerer, soldater eller andre, der kan stilles til ansvar?

Tribunalets undersøgelser *kan* frembringe belastende materiale, der peger på overtrædelse af national og international retsorden. Dette *kan* efterfølgende afprøves ved nationale og internationale domstole.

Tribunalets organisering:

Tribunalet finder sted over en periode på et år og i to faser med to adskilte samlinger med hver sit indhold hhv. undersøgelser og ansvarsplacering jf. ovenstående kommissorium.

1) **Tribunalets panel.** Er sammensat af ulige antal sagkyndige eksperter fra forskellige samfundsområder, ledet af en jurist, der tegner tribunalet udadtil. Panelets opgave er at foretage (af)høringer og udarbejde tribunalets afsluttende konklusioner. Panelet udfører opgaver pro bono, dvs. uden honorar.

2) **Tribunalets researchere** og sagsbehandlere, der på opdrag af panelet (og i forlængelse af tribunalets kommissorium) fremskaffer relevante vidner og materiale. Der kan være tale om journalister og specialestuderende, der arbejder på honorarbasis.

3) **Tribunalets vidner**, der præsenterer materiale og/eller giver – også fortrolige - vidnesbyrd til panelet.

4) **Tribunalets sekretariat**, med overblik over processen og med reference til tribunalpanelets formand og kontakt til tribunalforeningens formand.

Tribunalforeningen

– forholdet mellem tribunal og forening.

Tribunalet er organiseret som en selvstændig organisation jf. ovenstående og for at tribunalets medlemmer kan koncentrere kræfter på undersøgelsesarbejdet jf. ovennævnte kommissorium, oprettes en tribunalforening med det formål, at forberede, facilitere og udbrede kendskabet til tribunalets arbejde.

Foreningen tilvejebringer de fornødne midler, er ansættende myndighed og for at sikre tribunalet autonomi og legitimitet er det vigtigt at der er vandtætte skotter mellem tribunalets undersøgelsesarbejde og foreningens understøttende funktioner.

Tribunalets mediarbejde:

Tribunalets arbejde skal have en bred mediemæssig bevågenhed i den periode det arbejder. Det er vigtigt at nå så bredt ud som overhovedet muligt både nationalt og internationalt.

Materiale, dokumentation og resultat af tribunalets to samlinger samt de afsluttende konklusioner offentliggøres i videst mulig omfang og bredest mulig.

Materialet *kan* eventuelt udgives i bogform som en hvidbog, gerne i samarbejde med et forlag eller opinionsdannende dagblad. Med et sådant samarbejde får tribunalet journalistisk ekspertise til rådighed, kan offentliggøre vidners materiale i artikelform og løbende dække tribunalets arbejde i forhold til offentligheden.

Det vil ligeledes være en mulighed at samarbejde med en landsdækkende TV og/eller radiostation, der kan etablere en udsendelsesrække, der ligeledes dækker tribunalets frembringelser. Samarbejde med dagblad, TV og radiostation, vil åbne mulighed for at de på egen hånd, kan gå bredere ud end tribunalets kommissorium og skaber debat om hele den danske krigspolitik og alternativerne til denne.